

Андрій ТИЧИНА

# УКРАЇНА

ЦЕНТР. ПІВДЕНЬ

*Путівник*

Харків  
«ФОЛІО»  
2019

# Цикл 1: На південний захід од Києва (січень)

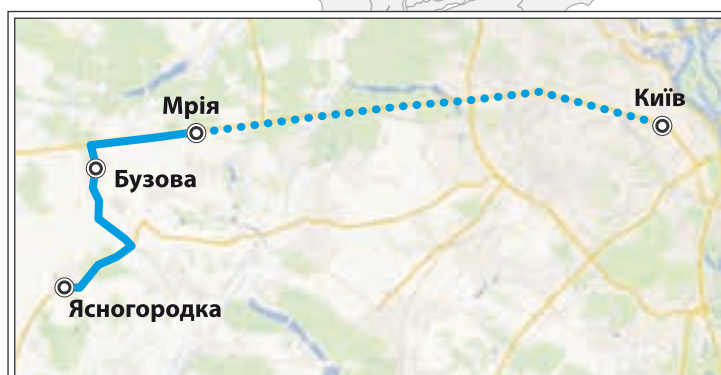
## Між Мрією і Милою

*Куди можна втекти з Києва, щоб достойно, незвично і смачно зустріти Масницю.*

### **Маршрут:** Мрія—Бузова—Ясногородка

Масляна, Масниця, Колодія — слова різні, а суть одна. Проводи зими, смачні млинці або вареники, свято душі та шлунку перед суворим Великим постом. У Києві гуляння зазвичай проходять на ВДНГ і в

«Парку Київська Русь». Але краще вирушити Житомирською трасою за місто на пошуки альтернативи, тому що відзначати народне свято в мегаполісі — це все-таки нонсенс.





*Ресторан «Бабусин сад»*

**Дорога:**

Приміських сіл Мрія і Бузова неважко дістатись якісною міжнародною трасою М-06 (Е-40), хоча вранці у вихідні дні тут бувають корки на виїзді з міста. Із Бузової до Ясногородки є пряма дорога путівцями, але взимку краще зробити великий гак через Мрію і Личанку.

**Млинцевий маркетинг**

Народний ансамбль із піснями і танцями, а також спеціальне млинцеве меню



*Млинці з куркою*

з семи позицій — традиційна маснична програма замського ресторану «Бабусин сад». Заклад у яблуневому саду між селами з романтичними назвами Мрія і Мила щорічно готується до свята проведів зими, як і безліч конкурентів на Житомирській трасі. Їх тут не так багато, як на виїзді з Києва в Обухівському напрямку, але вибір для любителів комфортного відпочинку на природі достатній. У боротьбі за клієнтів ресторани стараються використовувати будь-які святкові приводи для застіль, а вже тим більше таке хлібосольне свято, як Масниця. Крім спецменю, багато хто готує тематичні розважальні програми.

«Бабусин сад» робить наголос на сучасній інтерпретації українських народних традицій. Адже і обстановку тут витримано в ностальгійному дачному стилі, який ближче до Провансу, ніж до українського села: вишукані столики, смугасті диванчики, білий сервант. Крім традиційних для Масниці млинців і піріжків із різними на-

чинками, подають шашлик із мангалу на свіжому повітрі та модний нині глінтвейн. За національний колорит і народні гуляння відповідає фольклорний ансамбль у барвистих українських костюмах. Завдяки йому жителі мегаполісу хоча б у загальних рисах можуть познайомитися з багатьма сільськими святковими обрядами, як-от різдвяне колядування та водіння кози в Щедрий вечір. А для замських ресторанів зростаючий інтерес городян до масничних гулянь — чудова можливість «заробити на млинчиках».

#### **«Бабусин сад»**

*с. Мрія, вул. Садова, 2*

#### **Грушка-гниличка та яблучко-кисличка**

Якщо десь на Київщині і знають абсолютно все про українські традиції, так

це в Бузовій. Це трохи далі по трасі. Зледенілий і заметений, але все-таки проїзний путівець звертає з Житомирської траси і веде до дачного кооперативу «Бузок» на узліссі. Між присипаних свіжим снігом соснових гілок видніється купол дерев'яного храму-ротонди Св. Дмитра Солунського. Навколо розставлено сільські хатки та сарайчики найрізноманітніших форм. Крякають качки на озері, бекають вівці в кошарі, стукає молот у кузні. Здається, якщо снігопад раптом відріже це місце від цивілізації, тут є все, щоб перезимувати: вода зі свердловини, автономна каналізація, паливо само зростає навколо. І запасів їжі вистачить надовго, в чому можна переконатися, зазирнувши до колиби, що смачно пахне.

Етнічний ресторан і готельні будиночки — це лише частина великого етнографічного комплексу «Українське



*Хата з нахиленими стінами. Саме вона зображена на логотипі комплексу*

село», який з'явився тут близько 10 років тому. Спочатку побудували церкву. Потім з'явилися гуцульська та полтавська хати, що символізують єдність країни. А нині у комплексі подано автентичну народну архітектуру шести регіонів: Карпат, Полісся, Поділля, Слобожанщини, Середньої Наддніпрянщини і Півдня України. Всі будинки різняться конструкцією, будівельними матеріалами та оформленням.

Наприклад, хата з нахиленими стінами під солом'яним дахом, зображена на логотипі комплексу, є характерною для південних регіонів, де мало дерева. Тут використано технологію сох і присішок — дерев'яну конструкцію обліплено глиною. В середині споруди 1823 року зберігся весь конструктив. А поруч із колод хати, які рубали на Поліссі. Після заручин молоді пари свати збиралися разом, різали ліс і будували світличну частину традиційної

тричастинної хати: чотири стіни, підлогу, двері та піч. Але дах збоку не закривали. За рік молодята мусили добудувати сіни та комору, доробити дах і пред'явити батькам дитинку — тоді вважалося, що сім'я відбулася.

З архітектурою та побутом старого українського села будь-хто за бажанням тут має можливість познайомитись абсолютно безкоштовно. За невеликі гроші можна отримати екскурс, пройти майстер-клас, до якого входять усі навички будівництва традиційної української родини. Крім виготовлення дитинки, ясна річ.

До речі, в «Українському селі» вважають, що Масляна — це російська традиція: млинці, трійка, балалайка. А у нас це свято Колодія, завершальний зимовий цикл. Колода — символ зимового холоду, нудьги, застою та нерішучості. Її прив'язують мотузкою неодруженим па-



*Етнографічний комплекс «Українське село»*

рубкам і незаміжнім дівчатам, аби вимагати з них викуп за холостяцтво. Святкові обряди відтворює колектив «Рожаниця», що виконує народну музику. А в розмальованій затишній хаті готують у печі куліш та інші смаколики, серед яких, звичайно, млинці та вареники, причому з 12 різними начинками за принципом річного циклу. Спочатку подають із м'ясом і потрошками, потім ідуть із капустою, картоплею, солоним сиром — і так до десертних: із сиром, маком, ягодами. До них золота козацька варенуха — настоянка на шести компонентах: дика грушка-гниличка, лісове яблучко-кисличка, глід, терен, чорнослив і шипшина, а також іще сім видів наливок.

**«Українське село»**

*с. Бузова, вул. Дмитрівська, 1  
Вхід безкоштовний*

**Мегамлинець із мегакуркою**

Можливо, ви не в курсі, але від України до Африки всього 15 кілометрів. Рівно стільки потрібно проїхати від Бузової до Ясногородки, щоб познайомитися з корінними африканськими жителями — страусами. Господарі Ясногородської птахоферми вже давно зрозуміли, що страус — це не тільки цінна шкіра та дієтичне м'ясо, а й 3—4 години чудової замиської розваги для всієї родини. Щороку тут винаходять все нові туристичні атракціони.

Одного з мешканців екокомплексу «Долина страусів» звать Танцюрист. Ставний і витрішкуватий, він поважно розгулює в чорному пір'яному фракі у просторому вольєрі. На таких пташках тут катають туристів.

Вісім років тому нові господарі звичайної птахоферми вирішили перетворити її на розважальний комплекс із рестора-



*Ферма «Долина страусів»*

ном, винним льохом, залом для дегустації, іролендом і міні-зоопарком. Почали проводити виноробні фестивалі та тематичні свята. Просту ідею про те, що страуса можна не тільки їсти, а й кататися на ньому верхи, привезли з подорожі на Тенерифе. І ось уже четвертий рік ферма надає таку послугу. А під час винного свята у вересні тут влаштовують справжні страусині перегони.

Але від долі не втечеш: свій вік ці пернаті гіганти все одно закінчують на ресторанному століку. У корчмі «Долина страусів» світять лампи з шкаралупи страусиних яєць, висять на стінах інсталяції зі страусиною шкірою, і в меню — суцільна страусятина. У Південній Африці ці величезні кури споконвіку слугували їжею. М'ясо дуже дієтичне, всього 2% жиру. За смаком — щось середнє між те-

лятиною та дичиною. З нього виходить смачна сирокочена ковбаса і чудова бастурма. А млинці зі страусятиною — фірмова страва «Долини страусів» на Масницю.

Проводи зими на екофермі — давня традиція, що збереглася від колишніх господарів. На площі встановлюють стовп із колесом на верхівці, до якого прив'язано призи. Дітей катають на верблюдах і поні. Гостям пропонують самостійно спекти млинці на жару. Ясногородські бабусі у вишиванках співають народні пісні. Майстрині роблять солом'яне опудало Морени, яке урочисто спалюють наприкінці свята.

Якщо погода не підводить, то тут на свято буває більше тисячі гостей. Адже за довгу зиму багато хто встигає скучити за природою. Так, на Масницю варто вибра-



*Саме на таких страусах і катаються гості*

тися за місто. І хоч де б ви її відзначали — в автентичному селі, на екзотичній фермі чи в елітному ресторані, з варениками або млинцями — саме це свято найкраще допомагає зрозуміти, чому Україну називають щедрою.

**«Долина страусів»**

*с. Ясногородка, вул. Підлісна, 32*

**Мальовниче яйце**

*Яєчнею з одного страусинового яйця можна нагодувати 10—15 осіб. Шкаралупу при цьому не розбивають, а використовують для виготовлення сувенірів — оформляють у техніці декупажу, розписують, прикрашають різьбленням. Ціна сувенірного яйця залежить від складності роботи.*



*Розмальовані яйця страусів — чудовий сувенір*



# ЗМІСТ

## Центр

Цикл 1: На південний захід од Києва (січень) .....	5
Між Мрією і Милою	
<i>Маршрут:</i> Мрія—Бузова—Ясногородка .....	5
Запитайте в місті Фастові	
<i>Маршрут:</i> Томашівка—Фастів .....	12
Запрягти дракона: про що мовчать Змієві вали	
<i>Маршрут:</i> Хлепча—Васильків .....	19
Лінія Сталіна	
<i>Маршрут:</i> Віта-Поштова—Чабани—Круглик .....	25
Цикл 2: Шевченківські місця (березень) .....	31
Небитий шлях до Тараса	
<i>Маршрут:</i> Моринці—Шевченкове—Будище—Канів .....	31
26 музеїв міста мудреців	
<i>Маршрут:</i> Переяслав-Хмельницький .....	41
Цикл 3: Сіверщина (квітень) .....	53
Двоповерхова Україна	
<i>Маршрут:</i> Короп .....	53
Концерт для мамонта з оркестром	
<i>Маршрут:</i> Мезин—Вишеньки—Деснянське .....	59
Не лепо ли ны бяшетъ	
<i>Маршрут:</i> Новгород-Сіверський—Чайкине .....	65
Конопляна столиця	
<i>Маршрут:</i> Глухів .....	73
Цикл 4: Чигиринщина (травень) .....	79
Новий вогонь Холодного Яру	
<i>Маршрут:</i> Медведівка—Мельники—Буда .....	79
Чигирин без купюр	
<i>Маршрут:</i> Чигирин—Суботів .....	85
Цикл 5: Чернігівщина (вересень) .....	93
Гармати. Пиво. джаз	
<i>Маршрут:</i> Чернігів .....	93
Заповідник художників	
<i>Маршрут:</i> Седнів .....	103

Місто з пухирцями	
<i>Маршрут:</i> Ніжин—Крути	111
Дворянська рапсодія	
<i>Маршрут:</i> Качанівка—Тростянець—Сокиринці	120
Цикл 6: Вінниччина (листопад)	129
Залізобетонні аргументи війни	
<i>Маршрут:</i> Гуйва—Стрижавка—Вінниця	129
Полив'яний берег	
<i>Маршрут:</i> Вінниця	135
Санкт-Жмеринбург	
<i>Маршрут:</i> Жмеринка	142
Вісім літер, останні ff	
<i>Маршрут:</i> Немирів—Печера—Сокілець	149
Поза циклами. По-нашому, по-древлянськи	155
<i>Маршрут:</i> Коростень	155
Приватна ГЕС, фонтан з Майдану і зизифус юуба	
<i>Маршрут:</i> Біла Церква—Буки	164

## Південь

Цикл 1: Причорномор'я	175
Курортна цілина	
<i>Маршрут:</i> Херсон—Раденськ—Гола Пристань	175
Еллада в степах України	
<i>Маршрут:</i> Миколаїв—Парутине—Очаків	187
Білі вежі біля Чорного моря	
<i>Маршрут:</i> Білгород—Дністровський—Затока	198
Очеретяна Венеція	
<i>Маршрут:</i> Вилкове—Приморське	208
Цикл 2: Приазов'я (липень)	219
В країні високих трав	
<i>Маршрут:</i> Асканія-Нова—Арабатська стрілка	219
Азовський причал єгипетських богів	
<i>Маршрут:</i> Мелітополь—Бердянськ	229
Поза циклами	237
Дурень—це звучить гордо	
<i>Маршрут:</i> Одеса	237
Післямова	249